

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש
והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

665 ק"מ קרח תשפ"ו י"ג אדר א' 665
לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482

הנושא: מדוע כבר קורח בקדושת שבת קודש

והנה, נאמר אצל המקלל מיד לאחר פרשת לחם הפנים: "וַיֵּצֵא בֶן אִשָּׁה יִשְׂרָאֵלִית... וַיִּקֶּבּ בֶּן הָאִשָּׁה הַיִּשְׂרָאֵלִית אֶת הַשֵּׁם וַיִּקְלֵל" (ויקרא כד, י-יא). מה פירוש "ויצא"? מהיכן יצא? כמה תשובות נאמרו לכך בחז"ל (עי' רש"י שם). אחת התשובות: "מִפְּרֻשָּׁה שֶׁלֹּמַעֲלָה יֵצֵא (מפרשת לחם הפנים הקודמת לפרשת המקלל, יצא). לגלג ואמר: 'ביום השבת יערכנו', דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום, או שמא פת צוננת של תשעה ימים"? הרי את לחם הפנים אופים ביום שישי, בשבת מניחים אותו על השולחן, ושם הוא נשאר עד לשבת הבאה, שאז עורכים על השולחן לחם חדש, שנאמר: "ביום השבת ביום השבת יערכנו לפני ה' תמיד" (שם, ח). הרי שתשעה ימים עוברים על לחם הפנים מיום אפייתו עד יום סילוקו מן השולחן, ולפעמים אף יותר (כגון שחל יו"ט בערב שבת - עי' משנה מנחות ק:). תמה על כך המגדף: הרי למלך בשר ודם מגישים לחם טרי בכל יום, איך יתכן א"כ שלקב"ה יגישו לחם ישן שעברו עליו תשעה ימים לפחות? מה עשה? יצא וגידף.

מהו באמת התירוץ לקושיית המגדף? "לְשׁוֹם לֶחֶם חֹם בְּיוֹם הַלֵּקְחוֹ" - ביום הורדתו מן השולחן, היה לחם הפנים טרי וחם כביום אפייתו ואף אדים יצאו מן הלחם, ואם כן כיצד ליגלג ואמר שהפת צוננת? ותירץ האמרי אמת: כי המלגלג שבא ללגלג אכן ראה את הלחם צונן, ורק המאמינים הם אלו שזכו לראות את הנס. נמצא כי רק מי שמאמין הוא זה שזוכה שבזרע עולם מתנהג עמו בהנהגה על טבעית, אבל אדם חסר אמונה נותנים לו לחיות לפי ראות עיניו ה' ירחם.

לפי זה יש לומר אף אצל קרח, בגלל חוסר האמונה שלו במשה רבינו הוא אכן לא ראה את האור היוצא מפניו של משה. הוא טען כי זה שקר אחד גדול.

בזוה"ק איתא שחלק קרח על השבת. ולכן כתב האר"י ז"ל במזמור שיר ליום השבת: "צדיק כתמר יפרח" סו"ת: קר"ח שלעתידי יעלה ויקום קורח ויפרח צדיק כתמר. והענין למה רמוז תיקונו ועלייתו של קורח במזמור של שבת, כי הוא נלחם נגד השבת ובה עתיד להיות תיקונו. ואמר ע"ז כ"ק ה"אמרי אמת" ז"ע: שזה שאיתא (אבות ה ו) שפי הארץ נברא בערב שבת בין השמשות ע"ש, היינו מידה כנגד מידה.

ויש לומר, כי כתב עוד מצינו בשער הכוונות (דרושי קבלת שבת דרוש א') וז"ל: גם תכוין אל מה שביארנו בענין 'ישמח משה במתנת חלקו' כי כשעלה משה רבינו ע"ה אל הר

שואל רש"י "קרח שפיקח היה מה ראה לשטות זו? ותירץ "עינו הטעתו" שראה שיצא ממנו שמואל הנביא השקול כמשה ואהרן וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו כולם מתנבאים ברוח הקודש.

ונשאלת השאלה בכל זאת, איך אכן חשב קרח שהוא יכול לחלוק על משה ולטעון כל העדה "כולם קדושים ומדוע תתנשאו על קהל ה'?? הרי הוכחה ברורה ומוחשית שמשה מקודש ומיוחד משאר העם הקדושים, שהוא כקודש הקדשים, שהרי פני משה קרנו וזהרו באור השכינה? וקדושת משה הייתה עצומה עד כדי כך שעם ישראל לא יכלו להסתכל בפניו, ולכן משה שם על פניו כיסוי - מסכה, וזה גם מוכיח גם שמשם אמת ותורתו אמת??

הגמרא בסוף מסכת חגיגה מביאה, נס גדול נעשה בלחם הפנים כסידורו כן סילוקו שנאמר: 'לשום לחם חום ביום הלקחו', כלומר ביום השבת היו מסדרים את לחם הפנים על השולחן ובשבת הבאה מסלקים אותו, ובשעה שמסלקים עדיין היה חם כמו ביום שסדרו את הלחם על השולחן.

נחלקו הראשונים מה הפירוש "חום ביום הלקחו" שדעת התוס' במסכת חגיגה שם, שאין חם ממש, ומה שהנביא אומר: "חום ביום הלקחו" הוא לאו דוקא, אלא היה נשאר רך כמו ביום שהכניסו אותו. אבל הריטב"א במס' יומא דף כא. חולק על התוספות ומפרש, שהנס של חום ביום הלקחו, הכוונה כפשוטו שהוא היה חם, והריטב"א מפ' איך עולי הרגלים יכלו לראות שבאמת לחם הפנים חם, שהם ראו מרחוק איך שעולה הבל מלחם הפנים כמו הבל היוצא מלחם כשמוציאים אותו מהתנור, כך שהם ראו את הנס שנעשה בו שהוא חם ביום הלקחו כי הם ראו הבל כמו אדים שיוצאים מהלחם.

וכותב רבינו יוסף חיים ז"ע בספרו בן יהוידע, ששני הניסים של לח וחם נרמזים באותיות לחם, כי אות האמצעית של תיבת לחם היא ח', אם תחברנה עם האות הראשונה ל' בלבד, יהיה נקרא לח, וכשתחברנה עם אות מ' האחרונה בלבד, יהיה נקרא חם ולכן נקרא "לחם הפנים" שיש בו שני משמעויות שהם לח וחם.

וגם הנס השלישי שהיה יוצא ממנו הבל נרמז, דהנה התורה משתמשת גם בלשון "חלה" כפי שנאמר "ואפית אותה שתים עשרה חלות שני עשרונים יהיה החלה האחת" "חלה", ראשי תיבות: חם לח הבל.

סיני לקבל התורה, נתנו אליו אלף חלקי אורה הנרמזים באלף רבתי דאדם שת אנוש בדברי הימים. וכשחטאו ישראל בעגל נסתלקו ממנו בעוון ישראל ולא נשתייר בו רק חלק אחד מן האלף והיא סוד האלף זעירא ד'ויקרא אל משה'. ולפי שמשה לא איבדם ע"י חטא עצמו אלא בעוון ישראל, לכן הקב"ה משלים אליו אלו האלף חלקי מחלקם של ישראל שהם בחי' אותם האורות והעטרות והעדיים שקבלו ישראל בהר סיני ואח"כ נתנצלו ונתפרקו מהם כמש"ה "ויתנצלו בני ישראל את עדיים מהר חורב", ומשה נטלם ונטלם בחלקם של ישראל.

והנה בכל ערב שבת בבוא ליל השבת חוזר משה רבינו ע"ה לקחת אותם האורות של אלף חלקים שלו עצמם שנאבדו ממנו ולוקחם בסוד 'תוספת קדושת שבת', וכיון שלוקחם משלו הוא מחזיר לישראל אותם האורות שלקח מחלקם, ואלו האורות ניתנים לישראל בכל ערב שבת בסוד 'תוספת קדושת שבת' והבן זה. וזה סוד "ישמח משה במתנת חלקו" פי' כי משה הוא שמח עתה ביום השבת במתנת חלקו עצמו האחד שנאבדו ממנו ועתה נתנו לו במתנה ביום השבת. והכוונה לומר ולהגיד מעלת מרע"ה כי אעפ"י שניתנו לו בתחי' האורו' והכתרי' מחלק' של ישראל הנה הוא שמח בחלקו ודי לו בזה ותיכף מחזי' האורותיה' של ישראל להם ואינו נוטלם לעצמו כי חפץ הוא לזכות את הרבים ואינו אומר כיון שאני לא חטאתי והם חטאו בעגל ובעבורם אבדתי שלי, א"כ גם עתה אעכב את שלהם בידי, אמנם הוא שמח במתנת חלקו ואז מחזיר להם חלקם. ונמצא כי בזה ניכר מעלת משה רבינו ע"ה כי עבד נאמן קראת לו כי אעפ"י שהפקיד הש"ת בידו פקדון חלקם של ישראל הנה עתה ביום שבת הוא עבד נאמן להחזיר הפקדון לבעליו והם ישראל. עכ"ל.

נמצא כי כל יהודי זוכה להארת שבת מהארתו של משה רבינו שנותן לו במתנה בערב שבת, אולם קרח שכפר בהארה שיש למשה רבינו, הפסיד גם את הארת שבת, וכשנכנסה שבת לא נשתנה מאור פניו ולא הרגשי את קדושת השבת, ולכן כפר בשבת קודש.

כתב רבי חיים פאלאג'י בספרו נפש כל חי (מערכת ת' אות פ'): כל תלמיד חכם שהוא גדול בתורה רודפים אחריו ורבים קמים עליו על לא חמס בכפיו. וכן בספר המידות מערכת צדיק אוות קל"ו כתב: אין לך צדיק שאין עליו מחלוקת ומחקרים.

מדוע זה כך?

רש"י עה"פ "ויקח קרח": וזהו שתרגם אונקלוס: ואתפלג. נחלק משאר העדה להחזיק במחלוקת.

אומר הרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא ז"ע: גם בצדיק יש מעט מעט מן הדופי, על דרך 'כי אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא'. וברשע יש מעט מן הטוב, אלא הרע אצל הצדיק הוא בבחינת גר, וכן הטוב אצל הרשע. כשהרשע מדבר עתק על הצדיק, נוטל הוא מהצדיק חלק הרע, והצדיק נוטל מהרשע את חלק הקדושה, אז ייפרד הרשע לגמרי מן הצדיק, ואין ביניהם שום צד של שייכות.

וזהו "ויקח קרח", אחרי שהתחיל קרח לחלוק על הצדיק – "ואתפלג", נעשה פירוד ביניהם לגמרי.

הגמרא במסכת שבת (דף קח.) מביאה ששאל מר בריה דרבינא את רב נחמן בר יצחק, מהו לכתוב תפילין על גבי עור של דג טהור? אמר לו אם יבוא אליהו ויאמר.

ולמסקנת הגמרא הביאור, אם יבוא אליהו ויאמר לנו אי פסקה זוהמא מיניה או לא פסקה זוהמא מיניה.

ומבאר את הדברים בחידושים המיוחסים לר"ן, הגמרא בשבת קמו. אומרת, שמאז שהסית הנחש את חוה לאכול מעץ הדעת הוטלה זוהמה בכל המין האנושי, ופסקה מישראל בשעה שעמדו על הר סיני. אותה זוהמה הוטלה גם בכל מיני בעלי החיים שכן כולם אכלו מעץ הדעת (חוץ מעוף אחד), אולם

במעמד הר סיני פסקה הזוהמה אף מהבהמות החיות והעופות שאף בהם באו למעמד הר סיני, אבל הדגים לא באו ולכן צריך שיבוא אליהו ויכריע האם נסתלקה מהם הזוהמה או לא.

אלא שעדיין צריך ביאור מדוע באמת לא באו הדגים למעמד הר סיני וכי לא ניתן היה לעשות נס שאותם דגים יביאו?

ונראה לבאר על פי מה שכתב בספה"ק מגיד דבריו ליעקב (להרה"ק רבי דב בעריש מביאלא ז"ע פרשת נח אות ג'). יומא דהילולא דיליה כ"ה סיון), שמסביר מדוע אוכלים דגים בשבת. לפי שבימי בראשית לא הותר לאדם לאכול רק מיני צמח, היינו ירק עשב ועץ הגן. ולאחר המבול אשר כל נפש חיה אשר בארץ, חוץ מאשר במים, ניצלו בזכות נח בתיבה אשר עשה, היה הציווי מיד אחר המבול (נח ט', ג') "כֹּל-רֶמֶשׂ אֲשֶׁר הוּא-חַי, לָכֶם יִהְיֶה לְאֻכְלָהּ". אבל על דגים שבים שלא חטאו במבול ולכן לא הוצרכו להיכנס לתיבה, לא היה להם כל היתר לאכלם.

אבל כאשר קיבלו ישראל את התורה ועל ידם התקיים העולם ואלמלא לא היו מקבלים את התורה העולם היה נהפך לתוהו ובוהו, ואז אפילו דגים שבים והים עצמו היו נעלמים ונכחדים מן העולם. לזאת אוכלים דגים בשבת, להורות כיבזכות התורה שציוותה עלינו זכור את יום השבת לקדשו, הותר לנו לאכול את הדגים.

לפי זה יש לומר, כי זהו הטעם שלא רצו הדגים לבוא למתן תורה, כחי עד עכשיו לא היה היתר לאכלם וידעו כי על ידי מתן תורה יהיה היתר לצוד אותם ולאכלם, לכן העדיפו להיעלם במתן תורה כדי שלא יבואו עכשיו לאכלם.

סיפר הגאון בעל הבן איש חי זצ"ל בספר נפלאים מעשיך: מעשה בעשיר אחד שהיה לו ממון הרבה וצרה עיניו בהנאה שיהיו אחרים מן ממוןו אפילו הם אשתו ובניו, ורצה שרק הוא ייהנה מן ממוןו, לכן לא נשא אשה ולא הוליד בנים, ואפילו משרת לא הביא לביתו לבשל לו, אלא היה קונה תבשיל מבושל מן השוק, ויושב לבדו בביתו, ואף דאג שלאחר מותו לא ייהנו אחרים ויירשו ממוןו. מה עשה? חפר בור עמוק והניח כל הממון שלו בקרקעית הבור וכסהו בעפר בגובה אמה אחת וכתב בשטר צוואתו דאחר מותו יקברוהו באותו הבור וימלאוהו עפר למעלה ובה נמצא שגם אחר מותו ממוןו מונח אצלו ולא ישלבו בו יד אחרים, והניח דבר זה בסוד כמוס ולא גילהו אלא לאיש אחד אהובו שברור לו שלא יגלהו לשום אדם.

אך דרכו הרעה שאינו נושא אשה ומוליד בנים ואינו מניח משרת אצלו כדי שלא ייהנו מן ממוןו, זה היה גלוי וידוע לכל אדם והוא חשש שמא יבואו בני אדם ויזכירו אותו על זה ויוראו לו עפ"י הוכחות ומשלים, כי דרך זה הוא דעת שוטים ולא טוב הדבר הזה אשר הוא נוהג, לכן לא היה מכניס שום אדם לביתו, כדי שלא יכנסו אצלו בני אדם ויזכירו אותו על הדבר ומכריחים אותו בטענות והוכחות לעזוב את הדרך הזה וישנו את דעתו לישא אשה שיהיה לו בנים ומשרתים, על כן מאחר ששום אדם לא יכנס לביתו אז לבו בטוח שלא יצטרך לשנות מנהגו ע"י בני אדם אחרים, וגם כשהיה יוצא לשוק לא הרבה בעסק ולא יושב עם בני אדם כדי שלא יכנסו עמו בדברים אלו.

והנה איש אחד הבין וידע את אותו סוד שהגיד זה לאהוב נאמן שלו, מה שבדעתו לעשות בממון שלו אחר מותו ובאיזה מקום ישמרהו. בא יום אחד אל העשיר ההוא בחנות שלו ואמר לו: תראה, עשיר מופלג אחד כך וכך שמו יושב עם עשיר אחר ושניהם קראוני ושלחו אותי אצלך שתמהר לבוא אצלם כדי להשלים לצירוף הזימון, כי הם שניים וצריך להם אחד שיהיה שלושה שיאמרו זימון קודם ברכת המזון.

שאלו העשיר: מי הם אלו השניים ובאיזה מקום הם יושבים ולמה צריכים הם דוקא לי לצירוף זימון?

ענה לו האורח: השני האנשים הם קורח, וגביר אחד שנעשה לו כמעשה קורח אשר נקבר בתוך הארץ וממוןו עמו, כי ירדו הם וממוןם חיים שאולה. וזה הגביר השני ג"כ עלה בדעתו לקבור ממוןו עמו, וכן עשה שהניח ממוןו בתוך הבור וכסהו בעפר וקודם מותו ציוה שיקברוהו בתוך הבור ההוא. ואחר שמת לא הכניסו אותו בגיהנום מפני שלא עשה עוונות, ומאידך אף לא הכניסו אותו לגן עדן משום שלא עשה צדקה בממוןו אפילו בפרוטה אחת ואף פרוטה של לחם לא נתן לעני, ואמרו בשמים שיושיבוהו עם קורח וכן עשו לו.

ונמצא ששניהם יושבים לבדם כי אין אדם דומה להם כדי שיושיבוהו עמם, וכאשר אוכלים לחם מברכים הם ברכת המזון בלא זימון, ועכשיו ששמעו שאנה"כ יצטרך דעתו וכבר הכינות הבור בחצרך וקברת ממוןך בו וכתבת צוואה שיקברו אותך בבור ההוא, א"כ אתה דומה להם ובוודאי מן השמים ישלחו אותך אצלם שתשב עמם ואז תהיה שלושה שיושבין כאחד ותוכלו לקיים מצות זימון. על כן שלחוני אליך שתמהר לבוא כדי שלא יחסר להם מצות זימון.

העשיר הקמץ בשומעו את דברי המוסר שאמר זה האיש, פלחו את לבבו כמדקרות חרב ושם לו לעורר על לבו על השטות שלו, וגם נרגש ונפחד כיון ידע אותו פלוני מה שעשה בבוקר, בוודאי אחר שיקבר יפתח הלה את בורו ויקח הממון ותישאר גוויתו מבלי כלום, ונמצא זה ירש הכול. אזי נשתנתה דעתו ותיכף נשא אשה והוליד בנים ונשתחרר מכבלי קמצנותו ונהג בממוןו כדרך כל הארץ ופזיר ונתן לאביונים.